

Posudek vedoucí práce k diplomové práci Inkluze a výuka výtvarné výchovy Markéty Stejskalové

Vedoucí práce: PhDr. Leonora Kitzbergerová, Ph.D.

Markéta Stejskalová se ve své diplomové práci věnuje tématu, které je dnes aktuální a současně má silný potenciál dalšího vývoje. Již z laického pohledu je zřejmé, že výtvarná výchova svým důrazem na individuální přístup a vcelku měkkým systémem nároků a hodnocení je ideálním polem pro uplatňování a realizaci inkluzivního vzdělávání. Přesto najdeme jen málo zdrojů, které by vyučujícím výtvarné výchovy byly skutečně ku pomoci ve stále se rozšiřujícím spektru situací inkluze. Markéta Stejskalová ve své diplomové práci k takové pomoci kolegyním v praxi směřuje. V úvodní části seznamuje čtenáře s legislativním i teoretickým zázemím školní inkluze a mapuje vývoj inkluzivního vzdělávání u nás. Jak sama uvádí, jedná se o základní informace, které shrnují maximum z toho, s čím se v dosavadní praxi učitelé setkávají.

Výzkumná část je věnována studiím dvou učitelek základní školy a konkrétním situacím z výuky a je zaměřená na bazální otázku, totiž přímé jednání učitelek s inkludovanými žáky ve vyučovací hodině. Oživením této výzkumné části jsou diagramy sledující pohyb učitelek po učebně, v níž jsou v řadách lavic vyznačena místa obsazená těmito žáky. Je škoda, že autorka tento motiv dále nerozvinula, bylo by možné sledovat, nakolik je tento pohyb vědomý, či dokonce záměrný, zda si vyučující i žáci uvědomují jeho reálné i symbolické dopady. Zde se zřejmě projevuje vliv skutečnosti, že jednou ze zkoumaných vyučujících byla sama autorka práce, což omezilo možnosti využití výzkumných metod a mělo vliv i na interpretaci získaných dat. Volbou sebe jako výzkumného subjektu autorka bohužel mimoděk přidala další omezující prvek, který má vliv na vyznění práce. Různých omezení již od samého počátku práce překonávala celou řadu – kromě těch, která zmiňuje v textu, to byla především velmi limitovaná možnost vstoupit do výuky ve situaci inkluze a získat i další data a informace. Kromě nechuti učitelů přizvat kohokoli do vyučovací hodiny je to celá řada úředních omezení v oblasti předávání informací, která sice primárně a zcela správně chrání žáky a jejich soukromí, ale běžnému diplomantu zřejmě prakticky znemožňují získávat výzkumná data. Přestože výzkum byl z výše uvedených důvodů významně omezen a nedovoluje rozsáhlejší komparaci přístupů a shrnutí problému, odpověď na výzkumnou otázku i přesto autorka práce nachází a formuluje. Škoda, že se v závěru nevrací alespoň v krátkém komentáři také k vysloveným hypotézám.

Realizovaný didaktický projekt autorka zaměřila na opačný pól inkluzivního vzdělávání, a to přijetí žáků se zvláštními potřebami kolektivem třídy, či spíše jednotlivci, kteří třídu tvoří. Soubor několika cvičení je zaměřen na poznávání a prožívání jinakosti, navozené změnou vnímání či schopnosti plnit zadané úkoly. Situace žáků je umělým vstupem změněna nebo ztížena a plnění běžného úkolu se stává výzvou k překonání obtíží. Je bohužel promarněnou příležitostí, když reflexe těchto vhodně zvolených a citlivě zadávaných činností je shrnuta do krátkých odstavců a neposkytuje prostor autentickým výpovědím žáků.

Drobná publikace, která shrnuje hlavní zkušenosti autorky se zvoleným tématem a nese název Metodická příručka, je vizuálně přitažlivá, obsahově je však spíše motivačním textem než skutečnou příručkou obsahující návody a rady k práci. Celkový dojem ruší některé pravopisné a grafické chyby (např. neslabičná předložka na konci řádku).

Práce je psána čtivě, kultivovaným jazykem, v textu se občas vyskytují drobné chyby, pravopisné, syntaktické a formulační. Autorka občas volí komplikované, ne zcela přehledné větné konstrukce.

Citace odpovídají bibliografické normě. Práce odpovídá požadavkům a doporučuji ji k obhajobě.

Leonora Kitzbergerová

V Praze dne 29. května 2020